ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД СВІТОВОЇ ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОЇ ЗАГРОЗИ

STATE REGULATION OF TOURISM IN THE PERIOD OF GLOBAL EPIDEMIOLOGICAL THREAT

Світова наука в рамках суспільних наук досліджує явища, які вже настали, або прогнозує явища з урахуванням поточної ситуації у світі в динаміці та розвивається з механізмом всього кластеру людської життєдіяльності за експонентою. Існують окремі дослідження моделювання та прогнозування ситуацій, які можуть вплинути й змінити сталі процеси розвитку людства, але здебільшого адаптувати їх під час настання події складно насамперед тим, що попередньо неможливо спрогнозувати взаємодію із часом розвитку людства й впливу на це негативного процесу. Невідомий фактор, який ставить людство під загрозу, – це час виникнення події. Тому як науковій спільноті, так і світовим державам, які ще не знайшли способи швидкого попередження та застосування дієвих інструментів протидії кризовим явищам, необхідне створення інтелектуальних програм або штучного інтелекту для протидії таким явищам, як світові епідемії, наприклад COVID-19. Людство повинно відрізнити реальну загрозу життю від епідемії та життєдіяльності, тобто інформаційну епідемію від загрози зникнення або суттєвого зменшення людства. Натепер жодна держава не надає нам реальну інформацію про майбутню загрозу для людства. Але фактом є те, що чітких механізмів протидії нинішній ситуації в жодній країні світу немає, всі діють однаково згідно із шаблоном. Існує велика ймовірність, що в майбутньому такі явища будуть з'являтися частіше, ніж до цього, поки не будуть створені механізми протидії.

Основні функції держави – це створення умов для всебічної підтримки суспільства, для його всеосяжного розвитку, а саме протидія таким загрозам, як епідемії. Існують вдосталь державних інструментів протидії епідеміологічній загрозі, а саме: наукові, фінансові, адміністративні, інформаційні тощо. Треба насамперед визначити ступінь загрози життю для суспільства й вплив на економічний розвиток у державі. Та на основі визначених даних створити умови для підтримки тих верств населення, інституцій, секторів економіки, які можуть постраждати під впливом епідеміологічної ситуації, якщо є в цьому потреба, шляхом ефективного використання та розподілення бюджетних фондів, зменшення витрат адміністративного апарату й трансформування податкової системи в бік лібералізації. Економічний стрибок створить те суспільство, яке за необхідністю зерупе свої ресурси, вдало їх розподілить, створить умови для зниження наслідків від епідемії в короткий період і трансформує економіку замкнутого циклу як природного самостійного організму, де держава буде виконувати мінімальні функції, а такі сфери, як туристична, будуть функціонувати в одній системі з іншими.

Ключові слова: державне регулювання, кризові явища, туристична галузь, епідеміологічний вплив, технологічний розвиток, трансформація, економіка замкнутого циклу.

World science, within the social sciences, studies phenomena that have already occurred or predicts phenomena taking into account the current situation in the world in dynamics and develops with the mechanism of the entire cluster of human life exponentially. There are separate studies, modeling and forecasting of situations that can affect and change the sustainable processes of human development, but to adapt them during the event is difficult primarily because it is impossible to predict the interaction with human development and the impact of the negative process. An unknown factor that threatens humanity is the time of the event. The scientific community and the world powers, which have not yet found ways to quickly prevent and use effective tools to combat crises, need a tool to create intelligent programs or artificial intelligence to combat such phenomena as global epidemics, currently COVID-19. Humanity must distinguish between a real threat to life from an epidemic and vital activity, that is, an information-epidemiological threat from the threat of extinction or a significant decrease in the population. Currently, state do not give us real information about the impending threat to humanity. But the fact is that not it one country in the world has clear-cut mechanisms to counter the current situation, all act in the same way according to a template. There is a high probability that such phenomena will appear more and more often in the future, until mechanisms of counteraction are in place.

The main functions of the state are to create conditions for all-round support of society for its all-round development, namely, countering such threats as epidemics. There are enough state instruments to counter the epidemiological threat, namely: scientific, financial, administrative, informational, and so on. It is necessary first of all to determine the degree of threat to life and the impact of economic development in the state. And on the basis of certain data, create conditions to support those strata of the population, institutions, sectors of the economy that may be affected by the epidemiological situation, if there is a need for this, through the effective use and distribution of budget funds and reducing the costs of the administrative apparatus, transforming the tax system into side of liberalization. An economic leap will create a society that, if necessary, groups its resources, distributes them successfully, creates conditions for reducing the consequences of the epidemic in a short period and transforms the economy of a closed cycle as a natural independent organism where the state will perform minimal functions, and such spheres as tourism will function in one system with others.

Key words: government regulation, crisis phenomena, tourism industry, epidemiological impact, technological development, transformation, circular economy.

УДК 338.481.32
DOI <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2020.20.10>

Сінгуцький О.В.

аспірант кафедри публічного
адміністрування та землеустрою
Класичний приватний університет

Постановка проблеми в загальному вигляді. Людство під час свого існування пережило вдосталь випробувань, таких як війни, хвороби, кліматичні зміни тощо. До певних ризиків суспільство створило дієві механізми уникнення та протидії, але останні часи викладають нездатність глобалізованого світу протидіяти епідеміологічно-інформаційним загрозам. Кожна проблема потребує свого часу викладення та розв'язання, причому перший варіант трапляється швидше, а другий потребує еволюційного часу. Теперішня ситуація з коронавірусною епідемією демонструє нездатність політико-економічних систем справлятися з подібними загрозами. Світ переходить у процес всебічної трансформації. Яка країна зробить цей процес швидшим і дієвим, та й створить передумови для економічно-суспільного стрибка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційно-епідеміологічна криза виникла у світовому масштабі наприкінці 2019 року, тому фундаментальних досліджень державного регулювання та впливу на економічні галузі бракує, але дослідження ведуться такими вченими, як С.П. Кулицький, В.С. Миничова, Р. Пантінгтон, Дж. Пельтз, Д. Прін. Державне регулювання туризму під час епідеміологічної кризи досліджено Всесвітньою туристичною організацією та такими вченими, як А.А. Головкин, В.В. Химинець, А.О. Филипенко, С.В. Ковалівська, Я.А. Жаліло.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Чіткого визначення шляхів протидії кризовому впливу внаслідок епідеміологічних заходів не вистачає, тому дослідження в цій сфері актуальні.

Мета статті – дослідити світовий досвід протидій епідеміологічно-інформаційній кризі й на основі отриманих даних розробити рекомендації щодо протидії негативним наслідкам в Україні.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі поширення інформації є всеосяжним. Явища, з якими людство стикається в інформаційному просторі вперше, створюють паніку, яка стрімко переростає в кризу, якщо не вживати необхідних заходів щодо попередження та протидії. Криза – стан, за якого наявні засоби досягнення цілей стають неадекватними, в результаті чого виникають непередбачувані ситуації [3]. Суспільство стає керованим, коли перебуває в постійному кризовому стані в час кризи.

Кожна держава має свої інститути, які розробляють рекомендації в державні органи влади щодо протидії загрозам, з якими може зіштовхнутися держава в певний проміжок

часу. Державні органи влади розробляють план попередження або подолання наслідків кризи. Світова криза дестабілізує всі структури взаємодії між державами, що своєю чергою впливає на ефект «доміно» в глобалізованому світі. Країни з високим технологічним конкурентним середовищем переживають кризові стани набагато швидше, ніж сировинноорієнтовані, створюючи водночас переорієнтування на вищий технологічний рівень. Країни з низьким рівнем життя поглиблюються в ще глибшу кризу, стаючи залежнішою сировинною країною. Але світова криза 2020 року, створена внаслідок «пандемії» COVID-19, має передумови для прискореного зростання для будь-якої країни за умови вдалої економічної політики в країні. Країна, яка створить передумови для розвитку циклічної економіки, орієнтованої на внутрішній середній клас із домінуванням високотехнологічних кампаній у замкнутому циклі, зменшуючи водночас роль держави, уможливить у майбутньому стрімкий розвиток.

Світова криза, за дослідженнями економістів, за моделлю циклів Кондратьєва передбачалась на початку 2020 року, але вирішальним фактором стала світова пандемія COVID-19. Інструменти протидії епідемії, які обирають багато країн світу, створюють умови для все більшого поглиблення в кризу. Цілі сектори економіки змушені скорочувати власну діяльність через запроваджені у світі методи протидії розповсюдження хвороби. Під впливом кризи опинилась і туристична галузь, яка за остатніми розрахунками втрачає майже 70% прибутку. Туристична галузь у світовому ВВП становила близько 10%, не розраховуючи на мультиплікативний ефект в інших сферах. Світова туристична галузь внаслідок закриття кордонів, транспортного потоку опинилась на межі виживання. Деякі країни роблять розрахунки на ефект відтермінованого попиту. Попит тільки зростає в майбутньому під час зняття всіх обмежень, але, як показав час, це було хибне твердження. Після першої фази в другому кварталі 2020 року розпочалась друга фаза в четвертому, не даючи можливості відновитися туристичній галузі. Гіпотетично можна стверджувати, що туристична галузь, якщо не буде винайдена вакцина або не з'явиться колективний імунітет, зорієнтується на внутрішнього споживача. А туристичний сектор, який працював на в'їзний туризм, без державної підтримки зникне.

Держава повинна реагувати й розробляти інструменти протидії будь-яким кризовим явищам, стримуючи негативні фактори й стимулюючи економіку, трансформуючи бюджетну політику. Кожен уряд, ураховуючи потенціал

країни, розробляє власні інструменти протидії наслідкам пандемії COVID-19. Розглянемо світовий досвід протидії епідемії та підтримки економіки й туристичної галузі:

– уряд Аргентини, прагнучи зберегти зайнятість, здійснює інвестиції в громадські роботи, спрямовані на активізацію економіки, які будуть використані для дорожніх робіт, житлових і шкільних робіт і туризму. Програма відновлення продуктивності (REPRO) буде розширена, щоб гарантувати працевлаштування тих, хто працює в компаніях, постраждалих від цієї надзвичайної ситуації. За допомогою цієї Програми працівникам пропонується фіксована сума до еквівалентної щомісячній зарплаті на строк до 12 місяців;

– уряд Австрії запровадив пакетні заходи для малих і середніх підприємств (далі – МСП) у туристичній галузі (під управлінням Австрійського банку розвитку туризму) – державні гарантії на відновлення кредитів, що використовуються для покриття тимчасової нестачі ліквідності, спричиненої зменшенням обороту внаслідок COVID-19. Наявний обсяг гарантій збільшено до 1 млрд євро. Витрати на ці державні гарантії (плата за обробку – 1%, плата за відповідальність – 0,8%, яку зазвичай сплачує одержувач гарантії) несе Міністерство туризму. Кілька регіональних провінцій покривають процентні ставки вищезгаданих позик, які забезпечені державною гарантією. Туристичні підприємства, які мали активну позику до початку COVID-19, можуть подати заявку на припинення всіх погашених позик на 2020 рік. Створено Фонд на випадок тяжких труднощів (2 млрд. Євро): для надання прямих субсидій для однієї людини й мікропідприємства в обсязі максимум 6 000 євро на підприємство. Міністерство сільського господарства, регіонів і туризму постійно підтримує тісний обмін із туристичною галуззю та іншими зацікавленими сторонами в туризмі для обговорення поточної ситуації, проблем, що виникають, і подальших кроків. Міністр туризму організував декілька засідань круглого столу, які об'єднали важливих австрійських туристичних зацікавлених сторін (Австрійське національне туристичне бюро, соціальних партнерів, галузеві асоціації тощо). Вичерпна інформація для туристів і підприємств розміщена на відповідних вебсайтах компетентних органів і галузевих асоціацій;

– уряд Бахрейну протягом 3 місяців, починаючи з квітня 2020 року, звільнив всю галузь туризму від туристичних зборів. Управління туризму й виставок Бахрейну працює над розробкою плану дій щодо управління кризовими ситуаціями, включаючи розробку комунікацій-

ної стратегії та ефективного залучення засобів масової інформації;

– уряд Бразилії створив програму: Національний банк розвитку (BNDES) відкрив кредитну лінію з оборотних коштів для секторів туризму й послуг малих і середніх підприємств. Сюди входить 6-місячне переривання платежів за кредитом без прострочення виплати відсотків. Туристичним фірмам надавався полегшений доступ до кредитів і відстрочених платежів;

– уряд Чилі готує інструментарій для відродження сектору з метою введення ліквідності в малі й середні підприємства й захисту зайнятості, розроблений спільно з ключовими організаціями, такими як Корпорація сприяння виробництву (CORFO), Служба технічного співробітництва (SERCOTEC) і Національна служба туризму (SERNATUR), поєднуючи й зосереджуючи зусилля на просуванні виробничого розвитку й інвестицій, які є ключовими для виникнення після цієї кризи. Очікується, що цей інструментарій буде запущений найближчими тижнями з гнучким дизайном відповідно до умов, які є нині в галузі. Servicio de Capacitación y Empleo (SENCE) запустив програму, що пропонує понад 40 онлайн безкоштовних курсів у галузі інформаційних технологій, підприємництва й навичок XXI століття, спрямованих на туристичних підприємців. Проводиться опитування для збору інформації про вплив кризи на чилійську туристичну галузь [2];

– уряд Німеччини виділив 100 млрд € на пряму рекапіталізацію з метою забезпечення платоспроможності компаній; 400 млрд € на гарантії, що допоможуть бізнесу протистояти проблемам ліквідності; 100 млрд € на рефінансування. Відтермінував податкові платежі й скоротив авансові податкові платежі, корпоративні податки й податки на торгівлю. Скасував правозастосовні заходи /штрафи у випадках прострочки за оплату. Авансові платежі податку на прибуток, корпоративний податок на прибуток і податок на торгівлю було скасовано. Розширений доступ до короткострокової допомоги в разі втрати роботи. Розширена програма виплат на утримання дитини для батьків із низьким рівнем доходів. Спрощений доступ до основних видів підтримки доходів для осіб, що працюють не за найманням. Розширені й спрощені програми компенсації соціальної допомоги;

– уряд Польщі виділив 25 млрд польських злотих (5,65 млрд €) на підтримку мікропідприємств у формі безвідсоткових позик, 50 млрд польських злотих (11,3 млрд €) на підтримку МСП у формі безвідсоткових позик, 25 млрд польських злотих (5,65 млрд €) на підтримку

великих підприємств у формі позик або облігацій, придбання акцій або цінних паперів. Відтерміновано більшість податків; спрощені форми й процедури подачі податкової звітності; прискорено процедуру податкових відрахувань. Виплата субсидій на заробітну плату для працівників установ, що постраждали внаслідок пандемії, та осіб, що працюють не за найманням: 50% мінімальної заробітної плати – падіння обсягів на 30%, 70% мінімальної заробітної плати – падіння обсягів на 50%, 90% мінімальної заробітної плати – падіння обсягів на 80%.

урядом України 4 млрд грн виділено на компенсацію відсотків за наявними позиками для мікро- й малих підприємств, а також розширена програма доступних позик (5–7–9%); 24 млрд грн – для забезпечення позик із державними гарантіями інвестицій; 1,6 млрд грн – на підтримку креативних галузей. Введення нульової декларації та податку на виведений капітал, Скасування тотальної фіскалізації з повним впровадженням програмного забезпечення РРО. Термін сплати податків на землю, на оренду землі й на нерухомість, оплата якого мала відбутися у квітні 2020 року, подовжено до 30 червня 2020 року, а аналогічні податки за березень 2020 року скасовано. Тимчасова матеріальна допомога з безробіття для тих, хто втратив роботу внаслідок пандемії COVID-19, виплачується в сумі двох третіх від суми заробітної плати за кожну скорочену робочу годину, але не більше зафіксованої суми, а саме встановленої мінімальної щомісячної заробітної плати (наразі становить 4 723 грн або 150 €); підвищення пенсій і виплат по безробіттю [3].

Наразі існує два загальних підходи до подолання кризи. Перший підхід спрямований на забезпечення доступних кредитних ліній для представників бізнесу, а другий передбачає відтермінування сплати боргових і податкових зобов'язань. Розглядаючи вищенаведені дані, зробимо висновок, що дії, спрямовані на короткострокову підтримку туристичної галузі, спонукатимуть сфокусуватись на внутрішній туризм. Більшість туристичних об'єктів у довгостроковій перспективі будуть змушені закритись і звільнити працівників, якщо уряди впроваджуватимуть «локдаун». Від державної підтримки залежить існування туристичної галузі та її конкурентоздатність.

Туризм історично вважався відносно малим сектором в українській економіці, й тому не отримав жодних конкретних і відчутних заходів для мінімізації наслідків пандемії COVID-19. Але останні дослідження показують зростання

туристичного сектора в Україні: у 2019 році він становив майже 6% у структурі ВВП, зайнятість складала 10% від усього населення. Туристична галузь тісно пов'язана з транспортною галуззю, з будівництвом, легкою промисловістю, тому недостатня підтримка туризму створить передумови для колапсу всієї економічної, а потім і політичної сфери в Україні.

Для підтримки туристичного сектору в Україні потрібно:

- створити передумови щодо гарантії від держави повернення передоплати турів через страхові компанії;

- розробити рекомендації для всіх регіонів країни щодо протидії епідемії, але вибір обмежень залишати на містах. Реформа децентралізації – важливий крок протидії кризовим явищам, який створює передумови для розвитку кожної територіальної одиниці й країни в цілому;

- створити державні замовлення для розбудови автошляхів і модернізувати залізничні й авіасполучення, залучаючи за такої умови національні компанії;

- реструктурувати, відтермінувати сплати державного боргу до моменту покращення ситуації з пандемією COVID-19. Трансформування бюджету, зменшення видатків на адміністративний апарат і перерозподіл на сфери, які найбільше постраждали внаслідок закриття кордонів і шляхів;

- зменшення податків, спрощення податкової системи з двома податками на виведений капітал і податку на прибуток, зменшення водночас відсоткової ставки до 5%, що дасть змогу виведення тіньових грошових надходжень і зменшить навантаження на бізнес;

- відтермінування, реструктуризація бізнес позиків і зменшення облікової ставки близько 1%.

- залучення туризму до державного замовлення сфер готельного обслуговування для реабілітації після ускладнень від хвороби. Створення денного стаціонару в межах центральної влади об'єднаних територіальних громад;

- відкриття авіа, залізничних сполучень у середині країни й з країнами, які відкрили кордони для подорожування, з додержанням всіх вимог гігієнічного контролю.

Загалом український туризм досі не отримав від уряду послідовного й систематизованого порядку дій щодо впровадження заходів суб'єктами в секторі подорожей і туризму. Можна зробити висновок про те, що темпи відновлення туризму в Україні значно відставатимуть від сусідніх країн і країн-членів ЄС.

Кожна криза дає можливість створити «економічне диво», яке здобувається вимогами часу, а саме створення передумов для вільного розвитку з мінімальними функціями держави. Тому для України цей час є можливістю вийти на новий рівень розвитку, підтримуючи не тільки туристичний, а й усі сфери економіки.

Висновки. Туризм історично вважався відносно малим сектором в українській економіці, й тому не отримав жодних конкретних і відчутних заходів для мінімізації наслідків пандемії COVID-19. Розвиток технологій потребує розвитку суспільних механізмів взаємодії людини й держави. Створення передумов всебічної підтримки з боку держави потребує кожна людина.

Пов'язана з туризмом економіка в Україні залежить здебільшого від внутрішнього туризму, а також від внутрішньої складової частини виїзного туризму. Водночас в'їзний потік із-за кордону формує трохи більше третьої частини всієї економіки національного туризму. Для порівняння: в середньому частка в'їзного туризму в загальній сумі туристичних витрат у країнах ЄС складає 90%.

Функції держави натеper – не перешкоджання діяльності кожного підприємства й створення передумов для всебічної підтримки, а саме ефективності цільового розподілення бюджетних коштів, зниження податків, зменшення адміністративного апарату.

У нашій статті ми розглядаємо пандемію COVID-19 як кризу. А кожна криза – перехід до наступного етапу розвитку суспільства. Країни, які створюватимуть передумови для майбутнього інтелектуального розвитку всіх процесів, у тому числі й суспільного самоуправління, – без урядів, президентів та інших інституцій влади, які виявилися не ефективними у взаємозв'язку з потребою людини й виконанням, – будуть домінівними у світовому розвитку майбутнього.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кулицький С.П. Проблеми розвитку економіки України, обумовлені пандемією коронавірусу COVID-19 у світі, та пошук шляхів їх розв'язання (Закінчення. Початок див. у № 8). *Україна: події, факти, коментарі*. 2020. № 9. С. 47–53. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2020/ukr9.pdf>.
2. Щодо розвитку туризму в Україні в умовах підвищених епідеміологічних ризиків / Я.А. Жаліло та ін. 29 с. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/turyzm-v-ukraini.pdf>.
3. Міжнародний туризм та COVID-19. *UNWTO. World tourism organization* : web-site. URL: <https://www.unwto.org/international-tourism-and-covid-19>.
4. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні. URL: <https://www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf>.
5. Соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціально-економічні_наслідки_пандемії_COVID-19.